

KOYUN YETİŞTİRİCİLİĞİNE AİT ÖZETLER.

PUNERA, K. D. (1968) — Dağlık bölgelere getirilen Rambouillet koyunlarının iklimle uymaları — A. B. A. (447), Vol. 37 No : 1, March 1969

9 koç, 99 koyun ve 48 baş kuzudan teşekkül eden bir sürü 2070 metre yüksekliğe getirilerek performansları üzerinde çalışılmıştır. Koyunlarda birinci kırkımda şu değerler bulunmuştur : Kirli yapağı verimi 3582 ± 65.5 gr., ortalama elyaf uzunluğu 11.02 cm., ortalama elyaf çapı 18.80 mikron, kesafet $4852 \text{ cm}^2/\text{adet}$. İkinci kırkımda ise aynı değerler sırasıyla şöyledir : 2710 ± 57.5 gr., 8.77 cm., 19.74 mikron., $3257 \text{ cm}^2/\text{ad}$. Üçüncü ve dördüncü kırkımlarda yapağı verimi ve elyaf uzunluğu bakımından önemli bir azalma müşahade edilmemiştir. Bütün bunlara karşılık aynı çiftlikte yetiştirilmiş bulunan koyunların özellikleri sırasıyla; birinci kırkımda : 1669 ± 54.3 gr., 9.46 cm., 18.89 mikron., $3289 \text{ cm}^2/\text{adet}$. İkinci kırkımda : 2372 ± 43.8 gr., 10.24 cm., 18.82 mikron., $3352 \text{ cm}^2/\text{adet}$ olarak bulunmuştur. Kuzulama yüzdesi, ithal koyunlarda 83.6., çiftlikte yetişen 2 ci kırkım koyunlarda 71.4 ve yine çiftlikte yetişen toklularda 45.5 nisbetlerinde bulunmuştur. İkizlik, ithal koyunlarda yerlilerden daha fazla olmuştur. İlk kuzulama yaşı, 29 koyunda 2 yıl 4 ay, 16 koyunda 1 yıl 11 ay, 13 koyunda da 2 yıl 10 ay olmuştur. Tek doğanlarda ortalama doğum ağırlığı, erkeklerde 3.78 kg., dişilerde 3.61 kg., ikizlerde ise sırasıyla 3.13 ve 2.83 kg. bulunmuştur. Süt kesimi ağırlıkları, tek doğanlarda 19.52., 17.94 kg.; ikizlerde 19.17 ve 17.20 kg. olmuştur. 3 yaş beden ağırlıkları çiftlikte yetişen koyunlarda 38.25 ± 1.85 kg., sonradan ithal edilen koyunlarda 45.16 ± 1.17 kg. dır. Ergin çağa kadarki bütün kuzu ölümleri erkeklerde % 29.0, dişilerde % 29.9, ergin koyunların yıllık ölüm nisbetleri ise sırasıyla % 9.1 ve %5.9 bulunmuştur.

Dr. Faruk İMERYÜZ

Copenhaver, J. S., Carter, R. C. (1966-1968) — 1, Erken süt kesimi ve çok kuzulama, II — ok erken süt kesimi ve çok kuzulama için koyunların tekrar sfata verilmesi — A. B. A. (455), Vol. 37 No : 1, March 1969

26 baş dört yaşlı Hampshire koyun 4 kere kuzu üretimi elde etmek üzere Hampshire kolarla, 5 kere kuzu almak üzere de Dorset kolarla iftleştirilmiştir. Kuzular bir aylık civarında iken sütten kesilmişler, pazara gitme ağırlıkları 90 - 110 libre olacak şekilde yetiştirilmişlerdir. Süt kesiminden hemen sonra koyunlara ko katılmıştır. İlk kuzu retimi 31 Ocak 1962 de alınmış, müteakip kuzulamalar ortalama 203. 205, 249, 194 günlük aralıklarla olmuştur. 5 kuzulama dönemi için elde edilen veriler dönem sırasıyla şöyledir : Her bir koyuna düşen doğan kuzu adedi, 1.46, 1.24, 1.76, 1.43 ve 1.21; ortalama doğum ağırlığı, 12.3, 12.1, 13.4, 11.9 ve 12.9 libre. doğumdan süt kesimine kadarki günlük ağırlık kazancı 0.69, 0.69, 0.59, 0.62 ve 0.53 libre; süt kesiminden pazara gitme ağırlığına kadar olan dönemdeki günlük kazanç 0.66, 0.61, 0.64, 0.59 ve 0.45 libre; her bir libre ağırlık kazancı için gereken yem sarfiyatı da sırasıyla 3.47, 3.81, 2.96, 3.34 ve 3.35 libre olarak bulunmuştur. Doğan 169 kuzunun 151 başı pazarlanmıştır.

Çalışmanın 2 nci bölümü 1964 - 1967 tarihinde uygulanmış olup şu konular üzerinde durulmuştur. 1 — Teamle uygun olan yılda bir kuzulama ile erken süt kesimi ve çok kuzulama metodları arasında verim mukayesesi, 2 — eşitli ırtan koyunların mukayesesi, 3 — eşitli sfat ve kuzulama mevsimlerinin mukayesesi.

Sonuçlar, erken süt kesimi ve çok kuzulama grubunu teşkil eden 321 baş koyun ile yılda bir kere kuzulama grubunu teştil eden 74 baş koyundan alınmıştır. Grup sırasıyla, beher koyuna düşen doğan kuzu adedi 1.64 ve 1.46; ortalama doğum ağırlığı 10.5 ve 9.8 libre; doğumdan pazara sevk edilene kadarki günlük ağırlık kazancı 0.53 ve 0.63 libre, olarak bulunmuştur. Pazara sevk edilme yaşı da yine grup sırasıyla ortalama 163 ve 139 gün olmuştur. Pazarlanma ağırlıkları çok kuzulayan grupta 93.0 yılda bir kere kuzulayan grupta 94. 7 libre teşbit edilmiştir. Çok kuzulayan grupta 525 baş kuzu doğmuş olup 434 başı pazara sevk edilmiş, yılda 1 kuzulayan grupta ise 108 kuzudan 93  pazara sevkedilmiştir.

Ayrıca, 94 baş Dorset, 106 baş Dorset X Rambouillet, 107 baş Rambouillet ve 106 baş Suffolk X Rambouillet koyunun perfor-

mansları üzerinde çalışılmıştır. Bu dört grup koyunda her bir başa düşen kuzu adedi sırasıyla, 1.90, 1.86, 1.28 ve 1.98 dir. Her sene beher baş koyundan pazara giden kuzu adedi ise 1.55, 1.58, 1.11 ve 1.75 dir. Ortalama doğum ağırlığı da yine sırasıyla 10.5, 9.4, 10.2 ve 10.5 libre bulunmuştur. Doğumdan pazara sevk edilene kadarki günlük ağırlık kazançları da 0.48, 0.50, 0.51 ve 0.52 libredir. Görüldüğü gibi, dorset koyunların kuzuları pazar yönünden en yüksek değerdedirler.

1967 sonbahar kuzu üretimi mevsiminden aşağıdaki sonuçlar alınmıştır : doğum ağırlığı 11.3 libre; süt kesimi ağırlığı 40.2 libre; süt kesimi yaşı 38 gün; doğumdan pazara kadarki günlük kazanç 0.74 libre, pazarlanma yaşı 115 gün, ağırlığı 96.8 libre beher libre ağırlık kazancı içinde 2.89 libre yem sarfiyatı.

Erken süt kesimi ve çok kuzulamaya ait problemler ve tavsiyeler bildirilmiştir.

Dr. Faruk İMERYÜZ

Darovskih, V. E. (1967) — Koyunlarda yapağı büyümesi üzerine thyroxine ve methionin zerklerinin etkisi. — A. B. A. (479), Vol. 37 No : 1, March 1969

Zavety Lenina çiftliğinde 6 aylık 22 baş kuzuya 40 gün aralıkla 2 defa 40 ar mgr. thyroxine deri altı verilmiştir. 8 ay sonraki temiz gömlek ağırlığı 22 başlık kontrol grubundan % 13.1 nisbetinde daha fazla bulunmuştur.

Tecrübenin 2 inci bölümünde daha iyi rasyon verilmiştir. Dişi kuzular 22 başlık 3 gruba ayrılmış, 32 gün ara ile 2 defada 1 inci gruba 40 ar mgr. thyroxine, 2 inci gruba 80 er mgr. methionin, 3 üncü gruba 40 mgr. thyroxine + 80 mgr. methionin karışımını verilmiştir. Diğer bir 22 başlık grup kontrol grubu olarak saklanmıştır. 8 ay sonra temiz gömlek ağırlığı, 1 inci grupta % 2.6 nisbetinde, 3 üncü grupta % 11.1 nisbetinde kontrol grubuna göre fazla bulunmuştur. 2 nci grupta belirli fark görülmemiştir.

I inci denemedeki hayvanlar meradan ağıla alındıklarında, kontrol grubuna göre daha az ağırlık kaybına uğramışlardır. II inci denemede thyroxine verilenlerin ağırlık kazancı, karışık verilenlerden fazla olmuştur. Bu iki grup methionin verilen ile kontrol grubundan daha az ağırlık kazanmışlardır.

Dr. Faruk İMERYÜZ

Ghanem, Y. S. (1960) — Çöl şartlarında Barki koyunların yapağı özellikleri. A. B. A. (483), Vol 37 No : 1, March 1969

Çöl şartlarında bulunan çeşitli yaştan 244 Barki koyununun omuz ve hip bölgelerinden, kırıkm zamanında, yapağı numuneleri alınmıştır. Elyaf uzunluğu için 600 elyaf ölçülmüş olup, beden bölgeleri arasında önemli fark bulunmamıştır. Fakat yaşlılarda gençlerden daha uzun bulunmuştur. Elyaf uzunluğunun varyasyon emsali yaş ile yükselmiş, omuz ve hip arasında önemlilik arzetmemiştir. Lüle uz. ile elyaf uz. arasında omuzda 0.652, hipte 0.575 nisbetinde korelasyon bulunmuştur. Lüle uzunluğunun elyaf uzunluğuna oranı, ortalama olarak omuzda 1.076 ± 0.010 , hipte 1.037 ± 0.0097 bulunmuştur. Beden ağırlığı ile elyaf uzunluğu arasında sırasıyla 0.225, 0.242 nisbetlerindeki ilgiler; gömlek ağırlığı ile elyaf uzunluğu arasında da 0.426 ve 0.491 nisbetindeki ilgiler bulunmuştur.

Dr. Faruk İMERYÜZ

Kennedy, T. G.; Kennedy, J. P. (1968) — New South Wales'in güney bölgesinde bulunan merinosların erken sığata verilmeleri ile beden ağırlığı, fertilité arasındaki ilgiler. — A. B. A. (2567), Vol. 37 No : 3, Sept. 1969.

Ortalama olarak 18 aylık iken ilk kez sığata verilen koyunların 39 aylık canlı ağırlıkları, ilk kez 30 aylık iken sığata verilen koyunların canlı ağırlıklarından daha az bulunmuştur. Önemsiz olan bu farklılık 42 aylık iken de üzerinde çalışılan 3 sürünün 2 sinde görülmüştür. Gerek 18 aylık, gerekse 30 aylık sığata verilenlerin 30 uncu aydaki performanslarında önemli fark bulunmamıştır. 18 aylık sığata verilenlerde beden ağırlığı ile fertilité arasında önemli pozitif yönde korelasyon tesbit edilmiş, 30 aylık verilenlerde bu ilgi görülmemiştir. Koyunların kirli gömlek ağırlıkları gebeliği takib eden sağım döneminde % 11.2 kadar, gebelikte ise yalnız % 4.3 kadar azalmıştır.

Dr. Faruk İMERYÜZ

Robinson, J. J.; Foster, W. H.; Forbes, T. J. (1969) — Süt emen kuzuların beden ağırlığından koyunların süt veriminin hesaplanması. — A. B. A. (2575) Vol. 37, No : 3, Sept. 1969

Laktasyonun 2 inci ve 3 üncü haftalarında, üst üste 5 günlük dönemlerle 24 baş koyunun süt verimleri, kuzu emzirme tekniği ile elde edilmiştir. Aynı dönemde kuzuların beden ağırlığı ve beden ağırlığındaki değişiklikler ile süt verimi arasında ilgi olduğu görülmüştür. Regresyon denklemi : $M = 38.27 W + 0.009 I^2 + 411$ olarak bulunmuştur. Burada M = Kuzunun emdiği günlük süt miktarı (gr.), W = Kuzunun beden ağırlığı (kg.), I = Kuzunun beden ağırlığı farkı (gr./gün). Bu denklem, kuzuların emdiği süütün hesaplanması ve beden ağırlığının hesaplanmasında kullanılmıştır. Bu metod ve doğrudan doğruya kuzu emzirme metodu ile elde edilen sonuçlar mukayese edilmiş, kuzuların günlük süt emme miktarının tahmininde bu denklemin rolü belirtilmiştir.

Dr. Faruk İMERYÜZ

Brown, G. H., Turner Helen Newton, ve Dolling, C. H. S. (1968) : Bir Deneme Sürüsünde Önemli İstatistikler. A. B. A. (1538), Vol 37, No. 2, june 1969.

Tesadüfi olarak alınan bir kontrol sürüsünde 1,5-5,5 yaşlı koçlarda ölçülebilen 10 adet yapağı ve vücut karakterleri üzerinde aşağıdaki faktörlerin etkileri hesaplanmıştır. Koçun yaşı, doğum tipi, ananın yaşı ve ölçü alınan yıl. Bütün karakterlerde yaş ile ilgili değişiklikler görüldü. Koçlarda bütün ortalamalarda görülen yaş ile ilgili sapmalar koyunlar için bulunan değerlerden daha fazla idi. Kirli ve temiz yapağı ağırlığı yaş ile, koyunlarda olduğu gibi, küçük bir değişiklik gösterdi. Kirli yapağı ağırlığındaki sapma yaş ile ilgili olarak 1,5 yaşında — 2,4 lb., 3,5 yaşında + 1,1 lb. ve 5,5 yaşında 0,5 lb. olarak bulundu. Temiz yapağı ağırlığında bu durum, 1,5 yaşında —0,7 lb., 3,5 yaşında 0,5 lb. ve 5,5 yaşında —0,2 lb. olarak hesaplandı. Diğer karakterler yaş ile ilgili olarak, koyunlar için bulunan değerlere nazaran, değişik farklılıklar gösterdi. Lüle uzunluğu, her bir inçteki krimp adedi, randıman ve elyaf dansitesi yaş ilerledikçe azaldı. Yüz örtülülüğü, vücut ağırlığı, elyaf inceliği ve deri kıvrımlılığı ise arttı. Temiz yapağı ağırlığındaki ortalama farklılık koçlar ile koyunlar arasında % 33

olarak bulundu. Beden bölgelerinde lüle uzunluğu bakımından mevcut olan % 7 farkın temiz yapağı miktarında % 25 bir farklılık meydana getirdiği tesbit edildi. 5 nci kırkıma kadar, yıllık temiz gömlek ağırlığı ikiz doğan erkeklerde tek doğan erkeklere nazaran 0.28 lb. daha az bulundu. İki yaşlı koyunlarda döl verimi ile olgun koyunların döl verimi arasındaki fark istatistiki olarak önemli bulunmadı. Yaşlar arasındaki farklılıklar hemen bütün karakterlerde görüldü. Vücut ağırlığındaki farklılık —18,6 ilâ 19,7 lb. iken temiz yapağı ağırlığındaki farklılık sıra ile —1,52 ilâ 1,44 lb. olarak bulunmuştur.

Dr. Mehmet Ö R K İ Z

Wilcox, J. C. (1968) — Welsh Mountain Koyunlarında çeşitli karakterler ile doğum gömleği arasındaki ilgiler. — A. B. A. (1952) Vol. 37, No : 2, June 1969

Welsh Mountain kuzuları doğum gömleklerinin sınıflandırılmasında Fraser'in derecelendirme sistemi kullanılmıştır. Bu sistemle 583 koyunun herbirinin 6 kırkım sezonu süresince elde edilen gömleklerinden 2043 adedi sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Doğum gömleği dereceleri ile 1-5 yaş gömlekleri arasında önemli korelasyonlar tesbit edilmiştir (0.407-0.240).

Fakat 6 yaş gömleği arasında bir korelasyon bulunamamıştır. Doğum gömleğinin ana-baba regrasyonundan tayin edilen kalıtım derecesi (h^2) dişi kuzularda 0.519 ± 0.065 , erkek kuzularda 0.512 ± 0.044 olarak hesaplanmıştır. Doğum gömleği derecesi belli ana ve babalar kullanıldığı zaman kuzu doğum gömleğinin genel kalıtım derecesi (h^2) 0.410 olarak bulunmuştur. Böylece, gömlek tipi üzerinden ana ve babalarda seleksiyon yapmakla, sürünün gömlek karakterleri sür'atle ıslah edilebilecektir. Kuzunun doğum gömleği derecesi ile doğum ağırlığı, süt kesim ağırlığı, 120 günlük süt kesim ağırlığı ve 120 güne göre günlük ağırlık kazancı arasındaki regrasyonlar negatif olarak bulunmuştur. Bunlardan yalnız, dişi kuzuların doğum gömleği derecesi ile doğum ağırlığı arasındaki regrasyon (—0.063) önemli olarak tesbit edildi. Doğum gömleğindeki kemp elyafı fazla olanlarda doğum ağırlığının az olduğu görüldü. Çeşitli iklim şartlarında yapılan denemelerde, kuzularda mortalitenin artmadığı, doğum gömleği derecesi iyi olanlar ile mortalite arasında bir ilginin mevcut olduğu tesbit edildi.

Dr. Mehmet Ö R K İ Z

Shelton, M., Menzies, J. W. (1968) — İnce yapağılı koyunlarda bazı karakteristik performansların genetik parametreleri. — A. B. A. (1568), Vol. 37, No. 2, June 1969

1930 dan 1966 ya kadar Texas, Sonora Çiftliğine kayıtlı bir rambouillet koyun sürüsünde fertilitite, gelişme, yapağı verimi ve hayat boyu verimliliği incelendi. 3-7 yaşlar arasındaki koyunların kuzu verimi nispeten sabit bulundu. Bu verim diğer sürülerde daha düşük görüldü. 3 üncü yaştan sonra gömlek ağırlıklarının tedrici olarak azaldığı tesbit edildi. Süt kesim ağırlığı ve 1 yaş canlı ağırlık ile kuzulardan alınan bütün ölçüler ve yapağı verimi arasında müspet korelasyonlar bulundu. Baba ve ana bir kardeşler regrasyonuna göre tayin edilen ortalama gömlek ağırlığının kalıtım derecesi (h^2) sıra ile 0.58 ve 0.52 olarak, total yapağı verimi ise 0.26 ve 0.23 olarak hesaplanmıştır. Her iki metotla toplam kuzu verimi, doğan ve yaşayan kuzu sayısı üzerine kalıtım derecesinin tesirinin önemli olduğu tesbit edildi. Keza doğan ve yaşayan kuzu sayısı üzerine sifata gelme sayısının da önemli olduğu ve kalıtım derecesinin 0.18 ilâ 0.29 arasında değiştiği tesbit edilmiştir. Ana ve baba bir kardeşler verilerinden kovariyans analizi ile genetik korelasyonlar hesaplandı. Gelişimde 1 yaş canlı ağırlık ile fertilitite arasında pozitif bir ilgi, süt kesim ağırlığı ile kuzu verimleri arasında negatif bir ilgi, keza hayat süresi verimliliği ile laktasyon süresi arasında negatif bir korelasyon bulunmuştur. 3 yaşa kadar (süt kesimi, 1 yaş ve olgun yaşlarda) gömlek ağırlığı ile canlı ağırlık arasında pozitif bir korelasyon, fakat, gömlek ağırlığı ile kuzu verimi ve fertilitite arasında negatif bir korelasyon olduğu tesbit edilmiştir.

Dr. Mehmet ÖRKİZ

Smyth, P., Gordon, I. (1967) — İrlanda'da Koçların sperma karakterleri üzerine ırk çeşitlerinin ve mevsimin etkisi. — A. B. A. (1610), Vol. 37, No : 2, June 1969.

Sperma nümuneleri 1964 Haziran ayından itibaren 12 aylık sürede 15 günlük ara ile 5 Galway, 3 Suffolk, 4 Wicklow Cheviot ve 1 Dorset Horn koçundan alınmıştır. Bu 4 ırkta bir ejakülattaki total sperma sayısı ($X10^9$) sıra ile 2.99, 2.75, 2.65 ve 3.56 olarak bulunmuştur. Galway ve Dorset Horn ırklarındaki sperma sayıları diğer iki ırktan önemli derecede yüksek çıkmıştır. Ejakülâtın hac-

mi sıra ile 0.85, 0.77, 0.77 ve 0.98 ml., canlı spermatozoa yüzdesi 74.7, 75.7, 70.7 ve 74.1, normal spermatozoa yüzdesi 85.7, 87.7, 89.0 ve 92.0 olarak tesbit edilmiştir. Bu vasıflar bakımından ırklar arası farklılıklar önemli bulunmamıştır. Dorset Horn ırkının sperma karakterleri diğer ırklara nazaran daha iyi, Wicklow Cheviot ırkının sperma karakterleri diğer ırklara nazaran daha zayıf görülmüştür. Mevsimlik ve aylık sperma karakterlerindeki durumlar tabloda gösterilmiştir. Bütün ırklarda canlı sperma yüzdesi, sperma dansitesi ve herbir ejakülattaki total sperma sayısına ayların etkisi önemli olarak bulunmuştur. Sperma kalitesi, bütün ırklarda kış ve sonbahar aylarında en yüksekti. Bütün ırklarda, herbir ejakülasyondaki total sperma sayısı Temmuz ve Ağustos ayları esnasında % 88 arttı. Anormal spermalara Dorset Horn ırkında diğer ırklara nazaran daha az rastlanmıştır. Bütün ırklarda, tesadüf edilen kuyruksuz sperma nispeti yazın % 10.1, sonbaharda % 5.2 bulunmuştur. Ayrıca yazın % 2.0, sonbaharda % 4.4 nispetinde başsız spermaya rastlanmıştır. 5°, 10°, 15°, 20° ve 30° C derecelerde spermatozoaların yaşama gücü üzerinde yapılan denemelerde, Galway ve Suffolk koçları spermalarının ısıya mukavemetleri arasındaki farkın çok az olduğu görülmüştür. Fakat, Wicklow Cheviot koçları spermalarının ısıya mukavemetlerinin daha az olduğu tesbit edilmiştir.

Dr. Mehmet ÖRKİZ